

Antoni Jan Pawłowski

Stążki, gm. Mikołajki Pomorskie, woj.
elbląskie

Informator Archeologiczny : badania 16, 276-278

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ki" i z kamiennym kominkiem pochodzącym najprawdopodobniej z XVI wieku; na zewnętrznym licu baszty widoczne ślady nadbudowy z XVI wieku /poziom fundamentów pochodzi z czasów Kazimierza Wielkiego/.

- 2/ Około 1480 roku - fragment bramy wjazdowej wykonanej z kamienia z oblicówką z cegły gotyckiej.
- 3/ XVI wiek - relikty skrzydła południowego i wschodniego zamku.
- 4/ XVII wiek - relikty skrzydła północnego zamku.
- 5/ XIX wiek - fundamenty budynku więziennego tzw. "Rogala".

Dokładniejsze rozwarstwienie obiektu będzie możliwe po dalszych badaniach planowanych na 1983 rok.

STAŻKI, gm. Mikołajki Pomorskie   Muzeum Zamkowe
woj. elbląskie   w Malborku

Badania prowadził dr Antoni Jan Pawłowski. Finansował WKZ w Elblągu. Trzeci - ostatni - sezon badań. Grodzisko średniowieczne /XIII-XV w./.

Kontynuowano prace nad dalszym rozpoznaniem rozplanowania zabudowy na majdanie grodu. Założono kolejne trzy wykopy oznaczając je symbolami VI/82, VII/82 i VIII/82.

Wykop VI/82, o wymiarach 7 x 8 m, przylegał południową ścianą do północnej krawędzi wykopu V/81. Usytuowanie go w tym miejscu zostało podyktowane potrzebą odkrycia dalszej partii pieca kamiennego odsłoniętego częściowo w wykopie V/81 oraz wyjaśnienia charakteru i funkcji budowli słupowej, której ścianę południową(?) uchwyciono w roku ubiegłym.

W obrębie wykopu VI/82 znajdował się: piec kamienny dwukomorowy, służący do wypału ceramiki, pełniący wtórnie funkcję wędzarni; studnia z cembrowiną drewnianą na planie prostokąta oraz dalsza część budowli słupowej z paleniskami w obstawie kamiennej i glinianym klepiskiem.

Piec zbudowany był z dużych kamieni polnych łączonych zaprawą z gliny, zorientowany osią dłuższą po linii NW-SE. Miał on kształt prostokąta z zaokrąglonymi narożami o długości zewnętrznej około 500 cm i szerokości od 230 do 270 cm. Komora południowa - wypałowa - była również w formie prostokąta z zaokrąglonymi narożami o wymiarach wewnętrznych około 250 x 170 cm i posiadała ściany w zasadzie wykonane z jednego szeregu kamieni, z którego zachowały się średnio cztery warstwy schodzące skośnie do wnętrza. Ściany komory północnej - zbudowane były z dwóch wyraźnie oddzielających się szeregów kamieni sprawiając wrażenie dwuwarstwowych. Dla wyrównania ich lic wewnętrznych w dolnych partiach użyto cegieł. Wejście do pieca z dwoma cegla-

nymi stopniami znajdowało się w ścianie południowej. Komora północna - paleniskowa - miała kilkuwarstwowy gliniany tok, w którym poszczególne warstwy przepalanej gliny były przedzielone warstewkami popiołu i węgla drzewnego. Po zmianie funkcji na wędzarnię w obu komorach pieca służącego pierwotnie do wypału ceramiki najpewniej budowlanej ułożono warstwę kamieni, na której zalegał węgiel drzewny. Z jego wnętrza, z warstw związanych z późniejszym wykorzystaniem, pochodzą haczyki do wieszania ryb, ciężarek do sieci, 5 brakteatów krzyżackich, wędzidło żelazne i ostroga oraz kostka z bursztynu z nacięciami od 1 do 5, wskazującymi, iż służyła ona do jakiejś gry.

Wykop VII/82 24 m długości i 2 m szerokości, wytyczono na przedłużeniu wykopu V/81 w kierunku wschodnim. W zachodniej jego partii odsłonięto fragmentarycznie dwa budynki skupowe, natomiast we wschodniej, tuż przy wale, budynek plecionkowy z ceramiką pruską z 1-szej połowy XIII wieku oraz wkopany w niego piec kopułowy dwukomorowy zbudowany z cegły gotyckiej łączonej gliną.

Budynek zachodni zamieszkiwany był przez rzemieślnika trudniącego się obróbką drewna o czym świadczą znalezione dźwigi i okuc wiał lub beczek drewnianych. Ponadto znaleziono kilkanaście fragmentów naczyń szklanych, kostkę do gry w kości z naprzemianległym układem 7 punktów, noże żelazne, igłę, grotki kuszy oraz srebrny wisior z motywem liści i być może przedstawieniem figuralnym.

Piec ceglany kopułowy dwukomorowy miał 4 m długości i 1 m szerokości, wysokość jego jak można sądzić z jego stanu zachowania, dochodziła do 1,5 m. Zarówno komora zachodnia - paleniskowa, jak i wschodnia - wypałowa posiadały płaskie dna wyłożone brukiem kamiennym. Wejście do niego znajdowało się w ścianie wschodniej komory wypałowej. Służył on najpewniej zarówno do wypału ceramiki naczyniowej, jak i budowlanej, aczkolwiek w jego wnętrzu nie znaleziono żadnego wsadu.

Wykop VIII/82 został założony na przedłużeniu wykopu IV/81 w kierunku północnym o długości 31,5 m i szerokości 2 m. W wykopie tym odsłonięto piec dymarski na odcinku południowym, dalej w kierunku północnym trzy budynki wykonane w konstrukcji zrębowej, sumikowo-łatkowo-palisdowej i skupowo-plecionkowej /budynek inwentarski/.

Piec dymarski został zbudowany w dole po wybieraniu gliny i po częściowym jego zasypaniu. W rzucie poziomym miał on kształt kolisty o średnicy wnętrza około 120 cm i grubości ścian do 40 cm. Zachowana partia w formie odcinka kuli z łukowatym dnem była zagłębiona w zasypisko dołu po wybieraniu gliny na głębokość 170 cm. Na dnie pieca zalegała 20 centymetrowa warstwa węgla drzewnego.

Na północ od pieca dymarskiego znajdował się budynek zrębowy z dwoma paleniskami. Długość jego wynosiła

około 5 m, a przypuszczalna szerokość około 35 m. Budynek ten uległ spaleni, a resztki nadpalonych belek zalegały w jego wnętrzu. Był to budynek mieszkalny związany z najmłodszą fazą użytkowania założenia rycerskiego. Z jego wnętrza wydobyto oprócz dużej ilości ceramiki średniowiecznej gwoździe żelazne, grzebień rogowy, noże, groty do bełtów kuszy i inne przedmioty metalowe.

Budynek o konstrukcji sumikowo-łatkowo-palisadowej lub też ramowo-słupowej /trudno jest orzec jednoznacznie/ znajdował się na północ od opisanego powyżej. Miał on około 5 m długości i 1 m szerokości i zorientowany był osią dłuższą po linii SE-NW. Budynek ten był nieznacznie zagłębiony w podłoże i posiadał drewnianą podłogę, po której pozostała cienka smuga węgla drzewnego układająca się poziomo z wyjątkiem miejsca paleniska. Legary podłogi zostały wsparte na cegłach gotyckich ułożonych w rzędach równoległe do długości budynku. Nad podłogą znaleziono kilkadziesiąt grotów bełtów kuszy i duży grot włóczni, a także srebrny brakteat krzyżacki, nóż i inne przedmioty metalowe. W oparciu o pozyskany materiał ruchomy sądzimy, iż poza funkcją mieszkalną pełnił on również rolę zbrojowni.

Trzyletnie prace wykopaliskowe na założeniu rycerskim w Stażkach doprowadziły do rozpoznania rozplanowania zabudowy majdanu grodu, urządzeń obronnych i uściślenia chronologii obiektu. Obecnie możemy wyszczególnić trzy okresy funkcjonowania tego grodu:

- 1/ Przełom XII/XIII wieku i 1 połowa wieku XIII z ceramiką i innymi zabytkami pruskimi.
- 2/ 2 połowa wieku XIII i być może początek wieku XIV - I faza założenia rycerskiego rycerza Ditrycha Stango.
- 3/ II faza siedziby rycerskiej rodu Stango - XIV - początek XV wieku.

Badania zakończono.

STRZELNO
woj. bydgoskie
Stanowisko 1

Uniwersytet im. Mikołaja
Kopernika w Toruniu
Zespół do Badań Średnio-
wiecznej Architektury
Kujaw i Wschodniej
Wielkopolski

Badania prowadzone przez Zespół
UMK w Toruniu. Kierownik Zespołu
prof. dr Zygmunt Świechowski, kie-
rownik badań doc. dr hab. Jadwiga
Chudziakowa /autorka sprawozdania/.
Prace finansowane przez MKiS Ośro-
dek Dokumentacji Zabytków w Warsza-
wie w ramach problemu międzyresorto-
wego. Klasztorny zespół architekту-
ry romańskiej w Strzelnie. Drugi rok
badań.